

- Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : Збірник наукових праць. Вип. 66. 2021. С. 7-11.
3. Лазаренко Н. І. Формування у молодших школярів поняття про слово у взаємозв'язку його лексичних та граматичних значень: Автореф. дис.... канд. пед. наук / Н.І. Лазаренко. Київ, 1993. 24 с.
  4. Міщанчук В. М. Застосування сугестивно-педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх вчителів музики. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 14 «Теорія і методика мистецької освіти». 2010. Вип. 9. С. 36–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2010_9_10.
  5. Нікітіна М.А. Казка і фольклор в естетичному і моральному вихованні школяра. Київ, 2001. 234 С.
  6. Семенець С. П. Система розвивального навчання: ретроспективний аналіз. *Вісник ЖДУ*. 2005. № 24. С. 121–124.
  7. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Дослідження проблем неперервної професійної освіти: генезис понять. Педагогічний дискурс. 2011. Вип. 9. С. 303–309.
  8. Старовойт Л. В. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2010. Вип. 1. С. 123-128.
  9. Тодосієнко Н. Л. Підготовка майбутніх педагогів до творчої роботи з дошкільниками засобами комплексного використання мистецтва. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: мат-ли міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. ВДПУ імені Михайла Коцюбинського* «Вінниця, 2015. С. 374– 378.
  10. Brovchak L. S., Likhitska L. M., Starovoit L. V., Todosiyenko N. L. Pedagogical potential of the arts complex in the process of formation of aesthetic perception of junior pupils. *Rezeknes Tehnologiji Akademija*. (Web of Science). Rezekne.Latvijas.Republika, 2020. С.98–108. URL: <http://journas.rta.lv/index.php/SIE/article/view/4876/4535>.

К. Іщенко,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

K. Ishchenko,

master's student,

Vinnitsia Mykhailo Kotsubynsky
State Pedagogical University

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОБОТІ З ТВОРЧИМИ ДІТЬМИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

EXPERIENCE OF USING THEATRICAL ACTIVITY IN WORK WITH CREATIVE CHILDREN IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Анотація. У статті показано можливості використання театралізованої діяльності у роботі з молодшими школярами в умовах Нової української школи.

Визначено основні принципи застосування театру в освітньому процесі початкової школи. Проаналізовано досвід учителів України, які використовують театр у роботі з творчими дітьми в НУШ.

***Abstract.** The article shows the possibilities of using theatrical activity in work with younger pupils in the conditions of the New Ukrainian School. The basic principles of using theater in the educational process of primary school are determined. The experience of Ukrainian teachers who use theater in working with creative children in the New Ukrainian School is analyzed.*

***Ключові слова:** театр, театралізована діяльність, молодші школярі, НУШ.*

***Key words:** theater, theatrical activity, junior schoolchildren, NUS.*

Процес реформування та вдосконалення освіти в Україні передбачає переосмислення парадигмальних підходів до організації освітнього процесу, зміна цілей освіти. Пріоритетності набуває підвищення суб'єктності учнів, залучення молодших школярів до різних видів діяльності з метою розвитку в них soft skills як актуальних навичок ХХІ століття. Вагомою «м'якою / гнучкою навичкою», що забезпечує успішність особистості в різних видах діяльності, вважається креативність чи креативне мислення. На актуальності проблеми творчого розвитку дітей і молоді в сучасних закладах освіти наголошується у низці документів (Законах України «Про освіту» і «Про загальну середню освіту», Концепції «Нова українська школа» тощо. Так, у Концепції загальної середньої освіти зазначено, що одним із головних завдань закладу освіти є забезпечити сприятливих умов для творчого розвитку особистості, її вмій і здібностей, що потрібні для подальшого успіху людини у житті [12]. Також, у концепції «Нова українська школа» прописано, що варто зберігати цінності дитинства, необхідно гуманізувати навчальний процес, про особистісний підхід, розвиток творчих здібностей молодших школярів, облаштування освітнього простору, які в комплексі вбезпечують емоційний затишок і допомагають проявлятися дитячій творчості [14, с. 11]

Проблему творчості, її природи та проявів у свій час досліджували відомі філософи: І. Кант, Ф. Шеллінг, А. Шопенгауер та ін. Психологічні закономірності творчого розвитку вивчали відомі українські психологи (І. Бех, О. Киричук, Г. Костюк, В. Моляко, О. Музика, В. Рибалка та ін.). Вікові особливості становлення особистості молодшого школяра представлено у працях низки вчених: Л. Божович, С. Максименко, Ж. Піаже, М. Смульсон Л. Терещенко та інші. Педагогічний аспект творчості розробляли відомі персонологи (С. Гончаренко, В. Коваленко, І. Кучинська, В. Роменець, О. Савченко, С. Сисоєва, О. Сухомлинська та ін.).

Важливими для нас є праці дослідників, які пропонують ефективні шляхи, форми і методи роботи, спрямовані на творче зростання учнів початкових класів (Ю. Бондар, А. Василюк, О. Демченко, О. Матвієнко, Н. Лазаренко, К. Левківський та інші). Зокрема, на думку О. Демченко в процесі організації педагогічної діяльності в освітньому процесі варто створювати сприятливі -розвивальні умови для творчої самореалізації молодших школярів загалом, обдарованих зокрема. Дослідниця

наголошує на великому потенціалі позакласної виховної роботи та дозвілєвої діяльності, які мають вибудовуватися на засадах педагогіки творчості [9]. Ефективні методи творчого розвитку молодших школярів описує Ю. Бондар, яка пропонує використовувати в освітньому процесі ефективні методи і прийоми роботи з молодшими школярами, які у свою чергу сприятимуть розвитку творчого потенціалу учнів початкової школи [4]. Потужним напрямом наукових досліджень є розробка системи підготовки творчих педагогів в закладах вищої освіти (О. Демченко, О. Жовнич, Н. Казьмірчук, О. Мельник, І. Сікорська, І. Стахова, Т. Фініков та ін.). Зокрема, О. Демченко [7; 8], розробляючи модель педагога-вихователя виділяє креативну складову як вагому в професійній діяльності такого типу.

У процесі пошуку форм і засобів творчого розвитку молодших школярів в умовах НУШ науковці та педагог-практики все частіше звертають увагу на театр як вид мистецтва і організацію театралізованої діяльності учнів. Включення дітей у різні види театралізованої діяльності створює молодшим школярам умови для прояву креативності, творчості, активності тощо. Апелювання до праць сучасних дослідників (В. Абрамян, І. Барановська, В. Будянський, О. Демченко, О. Жовнич, А. Капська, І. Стахова, В. Шахрай, Г. Шевченко та ін.), дає підстави зробити висновок про потужний творчо-розвивальний потенціал театралізованої діяльності дітей.

Зокрема, вчені відзначають, що театралізована гра здатна впливати на розумовий та психоемоційний розвиток учня, адже емансипуючи власні емоції, молодший школяр проходить емоційні переживання: страх або невпевненість у комунікації, сором'язливість, але разом з цим наповнюється позитивними емоціями та враженнями [15, с.341]. Такої позиції дотримується І. Барановська, яка стверджує, що театральна діяльність є джерелом зародження почуттів і емоцій дитини, формує їх переживання, і в цілому розвиває емоційний інтелект особистості [1].

За переконанням О. Демченко [9], роль театру в освітньому процесі початкової школи є досить значною, який є засобом всебічного розвитку особистості, а не лише естетичного виховання. Беручи участь у різних видах театралізації, молодші школярі вчаться проявляти себе, мають змогу демонструвати власні досягнення, набувати комунікативного досвіду та досвіду творчої діяльності тощо. На думку дослідниці, театр – це соціально-виховний феномен, використання якого сприяє розвитку soft skills молодших школярів. Оскільки у процесі організації театральної діяльності включення дітей молодшого шкільного віку відбувається «різновекторне спілкування, організація емоційно-почуттєвої взаємодії, вербальної та невербальної комунікації. Під час театрального дійства проходить не просто відтворення подій, а інтеріоризація загальнолюдських цінностей, демонстрування рольових моделей поведінки. Безпосередня участь дітей у постановці п'єси сприяє формуванню в них комунікативних і соціальних навичок, підвищенню самооцінки, налагодженню нових дружніх стосунків» [6, с. 83].

До того ж, О. Жовнич та І. Стахова зауважують, що театральна діяльність, зокрема, театр природи є «продуктивним способом формування soft skills у молодших школярів, так як навчає їх слухати один одного, розвиває вміння працювати в

колективі, удосконалює навички критичного мислення, розвиває навички самоорганізації, а також навчає творчо вирішувати поставлені задачі» [10, с. 479].

У свою чергу вважаємо, що використання педагогами різних видів театралізованої діяльності, створює умови для вирішення низки педагогічних і психологічних завдань, зокрема: формування естетичного смаку молодших школярів, навичок комунікації, вміння долати конфліктні ситуації; розвиток уяви, креативності, здатності висловлювати оціночні судження, робити висновки тощо.

Проаналізувавши сучасний досвід упровадження в освітній процес початкової школи різних видів театралізації, підкреслимо, що для молодшого школяра характерним є природне бажання до творчості, мистецької діяльності, зацікавленість до театрального дійства тощо. На перших етапах залучення до театру дітей молодшого шкільного віку, їх приваблює зовнішня, яскрава та емоційна сторона театралізованого дійства, костюми, але при наступній роботі в більшості з'явиться цікавість до театру, так як саме такий вид діяльності буде добавляти в життя школярів хвилюючих і радісних моментів. Ми опрацювали досвід вчителів початкової школи, які використовують театралізовану діяльність в освітньому процесі початкової школи.

Н. Крутій, яка є вчителем початкових класів у КЗ «НСЗШ 39» м. Нікополь переконана, «що у творчий процес варто обов'язково залучати як дітей, так і їх батьків. В процесі такої співпраці прокидається інтерес до людей, вміння комунікувати один з одним. Під час підготовки вчитель старається все обдумати, організовуючи діяльність так, щоб учні творчо, з бажанням, працювали, сприймали світ очима глядача (дитини), вірили у казку» [13]. Також, вчителька [13] з допомогою театральної педагогіки створила комплекс уроків з читання: «Видатні письменники України»; «Урок мандрівка»; «Зростаєте справжніми людьми»; «Життя людини – найвища цінність»; «Соняшник – джерело творчого натхнення»; «Зимонько – снігуронько, наша білогородонько». Саме тут добре простежується використання ігрових та інтерактивних технологій навчання тощо.

Як бачимо, використання вчителем засобів театральної педагогіки на уроках в у початковій школі сприятиме створенню ситуації успіху, яка, зі свого боку, виявить у дітей відчуття задоволення, радості від навчання [13]. Н. Крутій виділяє основні завдання перед школярами у процесі роботи над театральною виставою, а саме, виконавські завдання, визначення художньої ідеї вистави, оформлення вистави (декорації, костюми, музика тощо), виховання партнерства, вміння оцінювати зміст, ідеї, композиції вистави, а також власні успіхи і спільні результати [13]. Дану виставу демонструють батькам та паралельним класам в позаурочний час. Досить часто, вчителька використовує читання твору в особах на уроках, вистави-мініатюри, картинки – анімації, пластичні інтерпретації. Не забуває Н. Крутій і про такі форми як: «Наша казка», «Закінчи речення», «Словесне малювання», всі вони розвивають творчу уяву учнів, їх фантазію, кмітливість та винахідливість [13].

Досить цікаво описує свій педагогічний досвід вчитель вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, Карлівської гімназії ім. Н. Герасименко (Полтавська обл.)

М. Федорусь. У своїй роботі педагог постійно використовує театралізацію як під час уроків, так і в позаурочний час, застосовуючи прості ляльки [16]. В процесі такої підготовки до занять створюється ляльковий театр (див. рис. 1). Також, під час спільної роботи М. Федорусь створює декорації та казки, найчастіше вчитель використовує твори В. Сухомлинського, адже дітей їх зміст дуже захоплює і вони люблять їх інсценізувати. Та ще більше дітям подобається декламувати власні казки.

Рис. 1 Процес створення декорацій дітьми

Як зазначає педагог, під час ігрової діяльності, діти перебувають у певних ролях, вони залежать від їх творчих можливостей і здібностей, а саме: дитина–«режисер», дитина–«актор», дитина–«декоратор», дитина–«глядач» театрального дійства. На думку М. Федоруса, «театралізована діяльність є майбутнім школи!»

Як вважає В. Беркут, вчителька Золотоніської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів №3 Черкаської області, театралізація має позитивний вплив на усесторонній розвиток дітей молодшого шкільного віку. Вона запевняє, що тільки при особистісному психологічному контакті вчителя з дітьми та невимушеному середовищі у класі, працювати буде набагато легше, тому це і буде гарантією в освітньому процесі [5].

Для того щоб урізноманітнити навчальний процес та зробити уроки більш захоплюючими, В. Беркут часто приміряє на себе образи баби із казки «Колобок», «Ріпка», «Дідова дочка, бабина дочка», тобто різних персонажів, предметів або явищ. Звісно у цьому процесі, велику участь беруть молодші школярі, створюючи та інсценізуючи цікаві сценки, діалоги, вистави тощо (див. рис. 2) [3].

Рис. 2 Процес створення казок і вистав з молодшими школярами.

Педагог вчить молодших школярів бути справжніми, граючись вивчати правила, таблиці множення тощо. Тому В. Беркут ретельно готується до кожного уроку (наприклад, обдумує який театр буде доречніший до цієї теми та які герої завітають на урок). На думку Віри Леонідівни, національні Незнайки, Лисички, Телесики, більш доречніші, ніж іноземні–Гобліни, Покемони, Нечупари. Тому, подаючи знання учням за допомогою театралізації допоможе урізноманітнити процес навчання та зробити його цікавішим, як зазначила педагог «жодного уроку без гри!» [3].

Театралізована діяльність може бути доречним елементом уроку або ж цілим театральним уроком–дійством (це більше підходить для уроків закріплення знань). Ці заняття відкривають нові можливості, залучають всіх учнів до роботи, а головне дають можливість спробувати власні сили у різних ситуаціях та спробувати різноманітні види діяльності під час уроку. Але, як підкреслює вчителька, зміст матеріалу, який вивчається має бути легким, цікавим, веселим і динамічним, тому що, саме це імponує дитячому сприйняттю [3].

1. Чільне місце у розвитку творчої обдарованості дітей у процесі театралізованої діяльності відводять і педагоги Барського ліцею № 2, який є середньою загальноосвітньою школою I–III ступенів із поглибленим вивченням іноземних мов у м. Бар Вінницької області [2]. У згаданому закладі створено учительський театр мініатюр та театр учнів «Радіти». Очільники гуртка стверджують, що «Театр – це світ мистецтва, який духовно збагачує людину, допомагає глибше пізнати красу навколишнього світу». Даний гурток працює за декількома напрямками, а саме:

- Літературний (декламування п'єс за ролями, створення вистав);
- Образотворчий (створення образів для персонажів, декорацій та атрибутів);
- Музичний (виконання пісень, інсценування музичних творів тощо).

2. У ліцеї досить потужно проводиться різноманітні вистави. Також учні перших класів у рамках тижня «Театр» мали змогу зустрітись із режисером аматорського театру «Барський МХАТ» І. Дєдовою та її помічником Р. Григор'євим (див. рис. 3). Ця зустріч для молодших школярів виявилась досить цікавою, так як

гості познайомили їх з тонкощами роботи у театрі та особливостями акторської гри [2].

Рис. 3. Спількування із режисером аматорського театру «Барський МХАТ».

3. Також, велику увагу театральній діяльності приділяє і «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №16 Вінницької міської ради», а саме, А. Камінська, яка є керівником театрального гуртка «Казковий світ театру». Заняття в наведеному гуртку проходять 1 раз на тиждень, його програма має практичне спрямування, в процесі дитина оволодіє такими дисциплінами: сценічним рухом та мовою, пластикою, акторською майстерністю, вокалом та РОФАМ (розвиток фантазії та асоціативного мислення) (рис. 4) [11].

Рис. 4 Кадри театральних вистав.

Проаналізувавши педагогічний досвід з проблеми використання театралізованої діяльності в освітньому процесі початкової школи, ми зрозуміли, що вчителі сучасності вважають театралізацією повноцінним і ефективним засобом педагогічного впливу на всебічний розвиток молодшого школяра [5, с.54].

Щоб театральна робота в освітньому процесі молодших школярів була ефективною, педагогу також варто креативно підходити до завдань, знаходячи нові напрями реалізації. О. Демченко переконана [8], що сучасний освітній процес початкової школи спрямований не тільки на реалізацію дидактичної функції, а також і розвивальної та виховної. У процесі навчання варто насамперед розвивати креативність та творчість у молодших школярів, формувати їх особистісні якості, які дадуть змогу реалізуватися їм у майбутньому.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбувається підготовка майбутніх педагогів до впровадження європейського досвіду формування soft skills дітей дошкільного віку та учнів початкової школи засобами театральної діяльності здійснюється у рамках Проєкту Еразмус + (Модуль Жан Моне) 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMOMODULE620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO. Майбутні педагоги, можуть спробувати взяти участь у виконанні різноманітних завдань активізуючи власну творчість та креативність, а також навчитися взаємодії та роботі у команді. У ході репетицій учасники проєкту отримали корисний досвід у процесі роботи над театральною виставою, під час такої діяльності майбутні вчителі мали змогу проявити власну оригінальність, творчість у виготовленні костюмів та декорацій, підборі музичного супроводу до вистави тощо [17, с.42-43].

Також варто зазначити, що учасники навчаючись застосовувати театральну-ігрову діяльність в роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку, мали змогу перевтілитись у відомі образи класиків літератури (Попелюшки, Джульєтти, Есмеральда, Матильда де ЛаМоль тощо). Майбутні педагоги не обмежувалися ресурсами та літературою, вони старалися розширити можливості пошуку в процесі роботи над проєктом, адже саме отриманий досвід використання театру в європейських країнах буде використаний ними у роботі з дітьми. Важливо, що студенти мали змогу відчутти синтетичну природу театральної діяльності, що ґрунтується на поєднанні літератури, драматургії, музики та образотворчого мистецтва, скульптури, майстерності самого актора [18, с.35].

Отже, педагоги початкових класів розуміють, що застосування театралізації на уроках та в позаурочний час має позитивний вплив на розвиток дитини молодшого шкільного віку. Надзвичайно різні в твори, що відображають відмінні життєві ситуації, багатоманітна тематика та діяльність молодших школярів, розвиває їх творчу обдарованість, здібності та збагачує знання. Вагомий та всебічний вплив театральної діяльності на особистість молодшого школяра дає шанс застосовувати її як дієвий, недокучливий педагогічний засіб, оскільки сама дитина при цьому радіє та отримує задоволення.

Література

1. Барановська І. Г., Демченко О. П., Граб О. Д. Підготовка майбутніх учителів початкових класів та мистецтва до формування soft skills дітей засобами театального мистецтва. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 63. С. 78–87. URL: <https://vspu.net>
2. Барський ліцей № 2 Досвід роботи. URL: <http://nvkbar.at.ua/>
3. Беркут В. Л. Досвід роботи. URL: <https://osvita.ua/school>
4. Бондар Ю. В. Розвиток творчого потенціалу учнів молодшого шкільного віку на уроках української мови. Гуманітарний корпус : збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії (Київ, 8 листопада 2019 року). – Вінниця: ТОВ «Твори», 2019. Випуск 29. С. 10-12.
5. Будянський В.І. Шкільний театр: навч. посібник. Суми: вид-во «Козацький вал», 2016. 184с.

6. Демченко О. П. Особливості створення вербальних виховних ситуацій за змістом казок у роботі з дошкільнятами. Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць. Спецвипуск / [за заг. ред. проф. В. І. Скрипченка]. Ч. 1. Словянськ : СДПУ, 2010. С. 81-88
7. Демченко О. П. Формування в майбутніх учителів початкових класів професійного ідеалу в контексті особистісно-зорієнтованої творчої діяльності. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 101. Черкаси, 2007. 172 с.
8. Демченко О. Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: європейський контекст. Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 10-11 грудня 2020 р.). Вінниця, 2020. Випуск 3. С. 261–267
9. Демченко О.П. Творча самореалізація молодших школярів з проявами обдарованості в умовах дозвілєвої діяльності. Обдаровані діти – скарб нації: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Київ, 8–11 грудня 2020 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. С.111-118
10. Жовнич О., Стахова І. Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності у соціально-виховній роботі: європейський контекст. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О.А.Голюк ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 10. С. 479-483., с. 479
11. Камінська А. Досвід роботи. URL: <https://www.vmr.gov.ua>
12. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
13. Крутій Н. Досвід роботи . URL: <https://school9.dp.ua/load/krutiy.pdf>
14. Нова українська школа: порадник для вчителя за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с
15. Савченко О.Я. Розвивай свої здібності. Навчальний посібник для молодших школярів. К.: Освіта, 2015. 428 с.
16. Федорусь М. Б. Досвід роботи. URL: <https://osnova.com.ua/news/1598>
17. Demchenko O., Kazmirchuk N., Zhovnych O., Stakhova I., Podorozhnyi V., Baranovska I. PREPARING STUDENTS FOR THE USE OF THEATER ACTIVITIES FOR CHILDREN'S DEVELOPMENT SOFT SKILLS: EUROPEAN CONTEXT. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 27th-28th, 2022. 31-46. URL: <http://journals.rta.lv>
18. Demchenko O., Stakhova I. EUROPEAN EXPERIENCE IN ORGANIZING THEATRICAL ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOL TEACHERS TRAINING (BASED ON THE RESULTS OF THE JEAN MONNET MODULE PROJECT 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE). Vol 51 No 2 (2022): Scientific Journal of Polonia University. P. 31-39. URL: <http://pnap.ap.edu.pl/index>